

บทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสาย
มลายูในร้านต้มยำ ประเทศมาเลเซีย
The Role of Migrant Networks among Malay-Thai workers
in Tom Yam Restaurants Malaysia

สุทธิพร บุญมาก¹

บทคัดย่อ

แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจำนวนมากจากในพื้นที่ชายแดนภาคใต้เดินทางเข้าไปทำงานในร้านต้มยำที่ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูมีเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย ทำให้เกิดการย้ายถิ่นแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูเป็นจำนวนมากในร้านต้มยำ บทความนี้จะอธิบายบทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในร้านต้มยำ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยชาติพันธุ์วรรณาที่มีเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลหลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู จำนวน 60 คน ด้วยเทคนิควิธีการแบบลูกโซ่ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านต้มยำจำนวน 8 คน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2551 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย การวิจัยครั้งนี้พบว่า เครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูมีบทบาทสำคัญในกระบวนการย้ายถิ่นแรงงานระหว่างประเทศที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง บทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นนี้เป็นกลไกสำคัญซึ่งเอื้ออำนวยต่อกระบวนการย้ายถิ่น ทั้งก่อนการย้ายถิ่น ระหว่างการย้ายถิ่น และภายหลังการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงาน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ อ.เมือง จ.สงขลา sutiporn@tsu.ac.th

ในร้านต้มยำ ทว่าบทบาทของเครือข่ายนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะบทบาทเชิงบวกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทเชิงลบที่มีต่อแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูด้วย

คำสำคัญ: เครือข่ายการย้ายถิ่น บทบาท แรงงานย้ายถิ่น คนไทยเชื้อสายมลายู มาเลเซีย

Abstract

There are many Malay-Thai unauthorized migrant workers who are Patani Malay ethnic from the lower southern Thailand working at Tom Yam restaurants by Malay-Thai entrepreneurs all over Malaysia. Tom Yam restaurants are Thai *Halal* food business. This paper seeks to explain migrant networks were used by Malay-Thai migrant workers in Malaysia. It draws on ethnographic fieldwork at Tom Yam restaurants in Kuala Lumpur with in-depth interview, participant and non-participant observations between November 2008 and April 2009. Migrant networks are important functions and effect outcomes in various stages of the migration process among workers. Migrant networks share and get involved with the migration process- before, between and after; and the way of life of their members in a multiple levels and ways, both in Thailand and Malaysia. These migrant networks constitute a very important source of information about availability of job opportunities and economic resource in Malaysia but also are in shaping everyday life of Malay-Thai workers in Malaysia. However, there are not only positive roles but also negative roles of migrant networks on Malay-Thai migrant workers.

Keywords: Migrant network, Role, Migrant worker, Malay-Thai, Malaysia

บทนำ

การย้ายถิ่นไปยังประเทศมาเลเซียของคนไทยเชื้อสายมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้(ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) มีมาก่อนที่ดินแดนมลายูได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2452 ที่สยามและอังกฤษทำข้อตกลงปักปันเขตแดนรัฐกลันตัน (Kelantan) รัฐเกดะห์ (Kedah) รัฐตรังกานุ (Terengganu) และรัฐปะลิส (Perlis) เป็นของอังกฤษ และพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลาเป็นดินแดนของประเทศไทย การปักปันเขตแดนครั้งนั้นเป็นการแบ่งแยกคนไทยเชื้อสายมลายูออกจากแผ่นดินมลายู แต่เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียเป็นเพียงเส้นเขตแดนทางการเมืองการปกครองเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมลายูกับคนมาเลเซียเชื้อสายมลายูในประเทศมาเลเซียยังคงมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปรับจ้างทำงานในประเทศมาเลเซียเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมายาวนาน โดยเฉพาะการย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมาย (illegal migration) ผ่านการช่วยเหลือของเครือข่ายการย้ายถิ่นทั้งในประเทศไทย และประเทศมาเลเซียในรัฐชายแดนของประเทศมาเลเซียที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย คือ รัฐกลันตัน รัฐเกดะห์ รัฐปะลิส และรัฐเปรัก ปัจจุบันการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียไม่เพียงจำกัดรูปแบบการเดินทางเข้าไปทำงานแบบตามฤดูกาล (seasonal labour migration) และแบบเข้าไปเย็นกลับ (commuting labour migration) เท่านั้น แต่การย้ายถิ่นเข้าไปทำงานแบบไปๆ มาๆ (circular labour migration) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้มีแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูย้ายถิ่นเข้าไปประเทศมาเลเซียจำนวนมากขึ้น ทั้งจำนวนคน และถิ่นปลายทาง (destination areas) การย้ายถิ่นมีการขยายวงกว้างออกไปยังรัฐอื่นๆ ทั่วประเทศมาเลเซีย (Klanarong, 2003) โดยเฉพาะการเข้าไปเป็นแรงงานรับจ้างในร้านต้มยำ (ชิดชนก ราฮิมมูลา, 2551; Muhamed & Chantavanich, 2001)

ร้านต้มยำเป็นธุรกิจร้านอาหารไทยขนาดเล็กที่ได้รับความนิยมในประเทศมาเลเซีย โดยส่วนใหญ่มีคนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นพลเมืองของประเทศ

มาเลเซียเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ธุรกิจร้านต้มยำนี้เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการคนไทยเชื้อสายมลายูและแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เนื่องจากมีธุรกิจร้านต้มยำเป็นจำนวนมากในประเทศมาเลเซียทำให้มีความจำเป็นต้องอาศัยแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจำนวนมากในธุรกิจนี้ เพราะแรงงานไทยเชื้อสายมลายูเป็นแรงงานต่างชาติที่มีต้นทุนแรงงานต่ำกว่าแรงงานท้องถิ่นในประเทศมาเลเซีย ประกอบกับผู้ประกอบการคนไทยเชื้อสายมลายูมีเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างถิ่นปลายทาง (destination areas) ในประเทศมาเลเซียกับถิ่นต้นทาง (origin areas) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ช่วยในการจัดหาแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูเข้าไปทำงานในร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย

เครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในธุรกิจร้านต้มยำเปรียบเสมือนเส้นใยแมงมุมที่มีการถักทอเชื่อมโยงระหว่างกันและกัน และยังมี การขยายวงกว้างออกไป ทำให้มีความสัมพันธ์และโครงสร้างของเครือข่ายอย่างกว้างขวางในประเทศมาเลเซีย เครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูนี้มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงบทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในร้านต้มยำที่ประเทศมาเลเซีย รวมถึงความเป็นมาของธุรกิจร้านต้มยำที่เป็นหัวใจหลักของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในประเทศมาเลเซีย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อเครือข่ายการย้ายถิ่นที่มีความสำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงานระหว่างประเทศไทย-มาเลเซียของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งบทบาทเชิงบวกและบทบาทเชิงลบที่มีต่อแรงงานย้ายถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการย้ายถิ่น

ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นแรงงานระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น มีแนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นแรงงานระหว่างประเทศ (international labour migration) จำนวนมากทั้งในระดับมหภาค (macro level) ที่ให้ความสำคัญ

กับตัวแปรเชิงโครงสร้างของสังคม และวัฒนธรรมของทั้งประเทศต้นทาง(origin country) และประเทศปลายทาง (destination country) ระดับจุลภาค (micro level) ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยในระดับปัจเจกบุคคล (individual) และครัวเรือน (household) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น และมีนักคิดที่พยายามเชื่อมโยงปัจจัยระดับมหภาคเข้ากับปัจจัยระดับจุลภาคเป็นระดับกลางหรือเมโส (meso level) เพื่อพยายามทำความเข้าใจปรากฏการณ์การย้ายถิ่นที่ดียิ่งขึ้นต่อสาเหตุของการย้ายถิ่นที่มีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอทฤษฎีหลักของการวิเคราะห์การย้ายถิ่น 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ กลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ และแนวคิดว่าด้วยเครือข่ายการย้ายถิ่น (Massey et al., 1998)

1. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ (neo-classical economic) เป็นการวิเคราะห์ในระดับมหภาค แบบแผนการย้ายถิ่น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอธิบายตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิกใหม่ เกี่ยวกับดุลยภาพทางด้านเศรษฐกิจ นักวิชาการกลุ่มนี้มักจะอ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ความยากจน การขาดแคลนที่ดิน การมีประชากรจำนวนมากในประเทศต้นทาง (origin country) และปัจจัยดึงดูด ได้แก่ โอกาสในการมีงาน ค่าจ้างแรงงาน ความทันสมัยของประเทศปลายทาง (destination country) นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างและความไม่สมดุลในเงื่อนไขการจ้างงาน และค่าจ้างระหว่างประเทศ ผลของความไม่เท่าเทียมของค่าจ้างแรงงานส่วนเกินของประเทศต้นทางจะเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศปลายทางที่มีค่าจ้างที่สูงกว่าหรือมีแรงงานไม่เพียงพอ ผู้ย้ายถิ่นแต่ละคนจะทำการตัดสินใจเลือกที่จะย้ายไปประเทศใด ขึ้นอยู่กับการประเมินโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ ในตลาดแรงงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความเท่าเทียมกันของค่าจ้างในระยะยาวและก่อให้เกิดดุลยภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต้นทาง และประเทศปลายทาง การวิเคราะห์ระดับมหภาคของเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่มีความสำคัญต่อการอธิบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ แต่สาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องของความแตกต่างด้านค่าจ้างแรงงาน และเศรษฐกิจระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

เช่น ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อกระแสการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ อีกด้วย

2. กลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ (new economic) เป็นการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค พฤติกรรม และกระบวนการตัดสินใจย้ายถิ่นอธิบายตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ที่มองว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศมีความซับซ้อนมากกว่าตัวแปรเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยนำปัจจัยทางสังคมมาร่วมอธิบายกับปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน การตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนที่พยายามลดหรือกระจายความเสี่ยงของรายได้ โดยอาศัยการย้ายถิ่นของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครัวเรือนเป็นแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือน การตัดสินใจย้ายถิ่นจึงไม่ใช่เรื่องปัจเจกบุคคล แต่เป็นการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือน ความต้องการรายได้เพื่อนำมาพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัวอาจจะเป็นสิ่งที่สำคัญของสมาชิกในครัวเรือนที่ย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศ หน่วยในการวิเคราะห์ระดับครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญในการอธิบายสาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การวิเคราะห์การย้ายถิ่นระหว่างประเทศจึงต้องพิจารณาในมิติของครัวเรือนร่วมด้วย แต่แนวคิดนี้ถูกการวิพากษ์วิจารณ์ว่าได้ละเลยมุมมองเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นสาเหตุของการย้ายถิ่น

3. แนวคิดที่ว่าด้วยเครือข่ายการย้ายถิ่น (migrant network) เป็นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นระดับกลางหรือเมโส ถึงแม้ว่าตัวแปรเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นปัจจัยพื้นฐานของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ แต่เครือข่ายการย้ายถิ่นก็เป็นปัจจัยที่มีสำคัญต่อการย้ายถิ่นเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดเครือข่ายการย้ายถิ่นถูกสร้างขึ้น เพื่ออธิบายการมีกระแสของการย้ายถิ่นของประเทศต้นทาง และประเทศปลายทางแห่งใดแห่งหนึ่งที่สูง ซึ่งแสดงถึงมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ในประเทศปลายทางกับครัวเรือน และชุมชนที่อยู่ในประเทศต้นทาง เครือข่ายการย้ายถิ่นนี้จึงเป็นตัวแปรหลักในการเชื่อมโยงกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศต้นทางกับประเทศปลายทางเข้าด้วยกัน

เครือข่ายการย้ายถิ่นถือว่าเป็นหัวใจหลักในการศึกษาการย้ายถิ่นฐาน (migration) เครือข่ายการย้ายถิ่นเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างความสัมพันธ์ปัจเจกบุคคล และโครงสร้างสังคม ดังนั้นการวิเคราะห์ตามแนวคิดที่ว่าด้วยเครือข่ายการย้ายถิ่นจึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ระดับกลางที่เป็นความพยายามเชื่อมโยงการอธิบายในระดับปัจเจกบุคคลที่เป็นระดับจุลภาคเข้ากับปัจจัยทางโครงสร้างทางสังคมที่เป็นระดับมหภาค แนวคิดวิเคราะห์ระดับกลางนี้เน้นที่บทบาทของผู้กระทำในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น ข้อมูลข่าวสาร อำนาจ และทุน

เครือข่ายการย้ายถิ่น หมายถึง ชุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal ties) ที่เชื่อมโยงผู้ย้ายถิ่น (migrants) อดีตผู้ย้ายถิ่น (former migrants) และผู้ที่ไม่ได้ย้ายถิ่น (non-migrants) ในถิ่นต้นทาง (origin areas) และถิ่นปลายทาง (destination areas) ผ่านความสัมพันธ์ของเครือญาติ (kinship) เพื่อน (friendship) และจิตวิญญาณความเป็นคนถิ่นกำเนิดเดียวกัน (community origin) (Massey et al., 1998, 42) กล่าวคือเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมภายในครัวเรือน ญาติ เพื่อน หมู่บ้าน และคนร่วมชาติของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ในถิ่นปลายทางที่เชื่อมโยงสายใยระหว่างบุคคลภายจากถิ่นปลายทางเข้ากับถิ่นต้นทางของผู้ย้ายถิ่น หรือเป็นการเชื่อมโยงสายใยของอดีตผู้ย้ายถิ่นจากถิ่นต้นทางเข้าสู่ถิ่นปลายทางของพวกเขาที่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่น ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาศัยความเชื่อมั่นระหว่างบุคคลภายในเครือข่ายการย้ายถิ่น

สายสัมพันธ์ภายในเครือข่ายการย้ายถิ่น สามารถจำแนกรูปแบบของการเชื่อมโยง เป็น 2 ประเภท คือ ความสัมพันธ์แบบแน่นแฟ้น และแบบผิวเผิน ความสัมพันธ์แบบแน่นแฟ้น (strong ties) หมายถึง ความสัมพันธ์ภายในสมาชิกในครอบครัวทางสายโลหิต ได้แก่ พี่ น้อง พ่อ แม่ และญาติ เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์แบบผิวเผิน (weak ties) หมายถึง ความสัมพันธ์ของบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวทางสายโลหิต ได้แก่ เพื่อน และ ชาวบ้านในชุมชน เป็นต้น ทั้งสองสายสัมพันธ์เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงในเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมในระบบสังคมระหว่างสมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น

ในการวิจัยครั้งนี้ “เครือข่ายแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู” ก็คือสายใยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่าง แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในร้านต้มยำ คนไทยเชื้อสายมลายูที่เคยเป็นแรงงานในร้านต้มยำ คนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นผู้ประกอบการร้านต้มยำ และคนไทยเชื้อสายมลายูที่ไม่เคยย้ายถิ่นไปทำงานในประเทศมาเลเซียในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และประเทศมาเลเซียเข้าด้วยกันโดยผ่านความสัมพันธ์ในฐานะความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อน และความเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูด้วยกัน ความสัมพันธ์นี้ถูกเชื่อมโยงเข้าสู่การย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในร้านต้มยำที่ประเทศมาเลเซียของคนไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic fieldwork) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เป็นพลวัตด้วยพื้นฐานการเข้าใจมนุษย์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเป็นธรรมชาติ (Gubrium and Holstein, 1997) การใช้ข้อมูลภาคสนามชาติพันธุ์วรรณาช่วยให้เข้าถึงประสบการณ์จริงของมนุษย์และสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการวิจัยที่ให้ความสำคัญต่อการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมจากมุมมองการมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล อย่างไรก็ตามเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นมีข้อจำกัด ดังนั้นการใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายจึงอาจจะช่วยลดข้อจำกัดเหล่านั้นลงได้ (Fetterman, 1998; Berg, 2004) การวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตที่เป็นศูนย์กลางของร้านต้มยำที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ระหว่างการเก็บข้อมูล เป็นระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2551 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาข้อมูลในพื้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์เนื่องจากกรุงกัวลาลัมเปอร์มีระยะทางห่างไกลจากชายแดนไทย-มาเลเซียทำให้มีกระบวนการย้ายถิ่นที่ซับซ้อนกว่าการย้ายถิ่นข้ามแดนภายในรัฐตอนเหนือของ

ประเทศมาเลเซีย ระยะทางที่ห่างไกลจากชายแดนนี้ทำให้เครือข่ายสังคมแรงงาน มีบทบาทความสำคัญยิ่งขึ้น เนื่องจากแรงงานไม่สามารถเดินทางเข้าไปเยี่ยมกลับได้ เหมือนการย้ายถิ่นบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย นอกจากนั้น กรุงกัวลาลัมเปอร์ ยังมีร้านต้มยำเป็นจำนวนมากกว่าที่รัฐอื่นๆ (ชิตชนก ราชิมมูลา, 2551)

เนื่องจากแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในร้านต้มยำในประเทศมาเลเซียไม่มีความแน่ชัดว่าเป็นใคร และอยู่ที่ไหน ผู้วิจัยจึงอาศัยเทคนิควิธีการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลักแบบลูกโซ่ (snowballing technique) เนื่องจากมีความยุ่งยากในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการอื่นๆ (Sarantakos, 2005) เมื่อจบสิ้นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจะถูกรวม เพื่อให้แนะนำผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูของการวิจัยครั้งนี้ต้องมีคุณลักษณะ 5 ประการ เพื่อเป็นการคัดสรรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) อาศัยและทำงานในประเทศมาเลเซียอย่างน้อยหนึ่งปี เนื่องจากผู้วิจัยต้องการคัดแยกผู้ย้ายถิ่นตามฤดูกาลที่มีลักษณะการย้ายถิ่นช่วงสั้นๆ และระยะเวลาหนึ่งปีเป็นเกณฑ์ที่สามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตของแรงงานย้ายถิ่นภายในในรอบปี 2) มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา 3) เป็นคนไทยเชื้อสายมลายูที่พูดภาษามลายูถิ่น 4) กำลังทำงานในร้านต้มยำที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ และ 5) เป็นแรงงานย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมายไม่มีใบอนุญาตทำงานและ/หรือเอกสารการเข้าประเทศมาเลเซียที่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากแรงงานกลุ่มนี้ที่มีความซับซ้อนของการย้ายถิ่นมากกว่าแรงงานที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นแรงงานในร้านต้มยำ จำนวน 60 คน และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ประกอบการร้านต้มยำของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูในประเทศมาเลเซีย จำนวน 5 คน และคนมาเลเซียเชื้อสายมลายู จำนวน 3 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล และขยายประเด็นจากผู้ให้ข้อมูลหลัก นอกเหนือจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยยังทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นประจำในที่พักของแรงงาน รวมถึงนอกสถานที่หลังเลิกงาน เช่น การเล่นเกม ดูละคร ดูการแข่งขันฟุตบอล การเล่นฟุตบอล และการสนทนาในร้านน้ำชา เป็นต้น ประกอบกับการ

สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เนื่องจากผู้วิจัยเป็นลูกค้าประจำของร้านต้มยำของผู้ให้ข้อมูลทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และบันทึกการสังเกต รวมถึงบันทึกภาคสนามประจำวันของผู้วิจัยด้วยลายลักษณ์อักษร และนำมาจัดเรียงหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหา และให้รหัสความหมายของเนื้อหาตามหมวดหมู่เพื่อการจัดกลุ่มเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้มีการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากบริบทต่างๆ เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องด้วย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความเป็นมาของร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย เพื่ออธิบายถึงธุรกิจร้านอาหารชาติพันธุ์ของผู้ประกอบการคนไทยเชื้อสายมลายูในประเทศมาเลเซียที่เป็นอาชีพหลักของแรงงานมลายูข้ามเส้นเขตรัฐชาติไทย-มาเลเซีย สำหรับส่วนที่สอง คือ บทบาทของการใช้เครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานมลายูย้ายถิ่นที่ทำงานในธุรกิจร้านต้มยำ

1. ความเป็นมาของร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย

กรุงกัวลาลัมเปอร์มีร้านต้มยำเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะที่กัมปงตานี² (หมู่บ้านตานี) ร้านต้มยำแห่งแรกของกรุงกัวลาลัมเปอร์เปิดกิจการเมื่อประมาณสี่ทศวรรษที่ผ่านมา โดยนายฮาหมัด³ซึ่งเป็นคนไทยมุสลิม⁴จากอำเภอหาดใหญ่

² กัมปงตานีเป็นนามแฝงของหมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าของคนมาเลเซียเชื้อสายมลายูมุสลิมที่อยู่กลางเมืองกัวลาลัมเปอร์

³ ชื่อบุคคลนี้เป็นนามแฝง ญาติของนายฮาหมัดเป็นผู้เล่าเรื่องประวัติร้านต้มยำในกรุงกัวลาลัมเปอร์ และผู้ประกอบการรุ่นบุกเบิกเล่าถึงประวัติศาสตร์สังคมเดียวกัน

⁴ คำว่า “ไทยมุสลิม” ในที่นี้หมายถึงคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามที่ไม่ได้มีเชื้อสายมลายูจากจังหวัดสงขลา หรือพัทลุง โดยพูดภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวัน ส่วนคำว่า “คนไทยเชื้อสายมลายู” หมายถึงพลเมืองไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่มีเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพูดภาษามลายูถิ่นปาดานีเป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน ทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในมิติของภาษา และวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าจะนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน

จังหวัดสงขลา ร้านต้มยำของนายสาหมัดประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในปีแรก ทำให้เขาชักชวนพี่น้องและญาติจากประเทศไทยย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในร้านต้มยำของเขา โดยเขาได้ขยายกิจการ และเปิดร้านต้มยำเพิ่มขึ้น ภายหลังจากที่ญาติพี่น้องของเขาทำงานเพียงแค่นี้ปี พวกเขา ก็เปิดร้านต้มยำเป็นของตัวเองซึ่งเป็นการดำเนินรอยตามธุรกิจของนายสาหมัด นอกจากญาติพี่น้องของนายสาหมัดแล้ว เพื่อนของนายสาหมัดที่ทำงานในร้านจำนวนสองคนซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูก็เปิดร้านต้มยำเช่นกัน เพื่อนของนายสาหมัดทั้งสองคนมีความแตกต่างจากนายสาหมัดและญาติซึ่งเป็นคนไทยมุสลิม แต่กลุ่มเพื่อนของนายสาหมัดเป็นคนไทยเชื้อสายมลายู ซึ่งกล่าวได้ว่าร้านต้มยำในกรุงเทพมหานครเปิดร้านแรกดำเนินการโดยคนไทยมุสลิม และธุรกิจนี้ขยายวงผ่านความสัมพันธ์ทางสังคมของนายสาหมัดในสองประเภทคือ ร้านของคนไทยมุสลิมที่เป็นกลุ่มเครือข่ายของนายสาหมัด และร้านของคนไทยเชื้อสายมลายูกลุ่มเพื่อนนายสาหมัด ถึงแม้ว่าเจ้าของร้านต้มยำในประเทศมาเลเซียจะเป็นพลเมืองไทยเหมือนกัน แต่ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างทางภาษาและชาติพันธุ์ ในปัจจุบันมีร้านต้มยำเป็นจำนวนมากทั่วประเทศมาเลเซีย โดยส่วนใหญ่คนไทยเชื้อสายมลายูเป็นผู้ประกอบการ

เมื่อมีผู้ประกอบการเปิดร้านต้มยำจำนวนมากในประเทศมาเลเซีย เจ้าของร้านนิยมจ้างลูกจ้างจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ และอดีตลูกจ้างก็นิยมที่จะเปิดร้านต้มยำเป็นของตัวเอง เมื่อพวกเขามีเงินทุนและประสบการณ์เพียงพอด้วยความได้เปรียบทางภาษาของคนไทยเชื้อสายมลายูที่ภาษามลายูถิ่นปัตตานีซึ่งมีความคล้ายคลึงกับภาษามลายูกลางที่ใช้ในประเทศมาเลเซียทำให้พวกเขา มีความสามารถเปิดร้านต้มยำได้สะดวก ในปัจจุบันจึงมีร้านต้มยำส่วนใหญ่เป็นธุรกิจของคนไทยเชื้อสายมลายู ซึ่งมีการประมาณว่ามีร้านต้มยำในประเทศมาเลเซีย จำนวน 5,000 ร้าน และมีแรงงานจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปทำงานในร้านต้มยำ จำนวน 100,000 ถึง 150,000 คน (ชิตชนก ราฮิมมูลา, 2551) ด้วยมีร้านต้มยำเป็นจำนวนมาก และมีแรงงานไทยเชื้อสายมลายูมากขึ้น ทำให้มีการจัดตั้งสมาคมร้านต้มยำซึ่งเป็นสมาคมของผู้ประกอบการร้านต้มยำ

โดยนายมูตา⁵ ซึ่งเป็นเพื่อนของนายอาหมัดที่เป็นคนไทยเชื้อสายมลายูรายแรก ที่เปิดกิจการร้านต้มยำเป็นผู้ก่อตั้งสมาคมขึ้น สมาชิกชมรมเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซียอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจุบันมีสมาชิกสมาคม จำนวน 500 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสมาคม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานธุรกิจ และเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ประกอบการคนไทยเชื้อสายมลายู สมาคมนี้ยังมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับนักการเมืองประเทศมาเลเซีย เนื่องจากผู้ประกอบการร้านต้มยำส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือเรื่องการทำบัตรประจำตัวพลเมืองประเทศมาเลเซียจากนักการเมืองมาเลเซีย ในช่วงที่รัฐบาลมาเลเซียต้องการเพิ่มจำนวนประชากรมุสลิมในประเทศ เพื่อต่อรองอำนาจกับคนจีน และคนอินเดียในประเทศ ทำให้รัฐบาลมาเลเซียให้บัตรประจำตัวประชาชนกับอดีตแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูเป็นจำนวนมาก รวมถึงอดีตแรงงานจากประเทศอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์เช่นกัน

สาเหตุของการย้ายถิ่นจำนวนมากของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูเข้าไปทำงานในร้านต้มยำ เนื่องจากธุรกิจร้านต้มยำนั้นเป็นธุรกิจที่ขายอาหารไทยที่มีการเชื่อมโยงกับความเป็นไทย (Thai-ness) กับการประกอบอาชีพ ในส่วนของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูจึงถูกส่งวนให้เฉพาะคนไทยรวมถึงคนไทยเชื้อสายมลายูที่มีความเป็นไทยในการประกอบอาชีพในร้านต้มยำที่ขายอาหารไทย เนื่องจากระบบความคิดของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นแรงงานในร้านต้มยำอ้างว่าเฉพาะคนไทย⁶ที่สามารถทำอาหารไทยได้เท่านั้น แรงงานต่างชาติอื่นๆ ไม่สามารถปรุงอาหารไทยได้รสชาติเหมือนคนไทย ดังนั้นพ่อครัวแม่ครัวต้องเป็นคนไทย แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในร้านต้มยำใช้แนวคิดความเป็นไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศไทยมาใช้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของคนไทยเชื้อสายมลายู เพื่อเป็นการกีดกันการจ้างงานของแรงงานต่างชาติอื่นๆ โดยเฉพาะแรงงานอินโดนีเซียมุสลิม ซึ่งมีค่าจ้างถูกกว่าแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู

แนวคิดความเป็นไทยของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่สามารถทำอาหารไทยที่ดีกว่าแรงงานต่างชาติอื่นๆ นั้น สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาวิจัย

⁵ นามแฝง

⁶ คนไทยในที่นี้อ้างถึงความเป็นพลเมืองของประเทศไทย

ไทยศึกษา (Thai Studies) ของนักวิชาการไทยหลายท่านที่คิดว่าการศึกษาศาสา
วิชาไทยศึกษาโดยนักวิชาการไทยสามารถผลิตองค์ความรู้ได้ดีกว่านักวิชาการ
ที่ไม่ใช่คนไทยโดยเฉพาะนักวิชาการตะวันตกผู้ซึ่งไม่มีความเป็นไทยในตัวเอง
ตามที่ Winichakul (1994, 7-8) กล่าวว่า “คนไทยมีค่าเตือนเสมอว่าไม่ให้ทำ
ตามฝรั่ง สำหรับพวกเขา ความเป็นไทย คนไทย ไทยศึกษา และอื่นๆเกี่ยวกับไทย
เป็นสิ่งที่ฝรั่งสามารถเข้าใจได้ แต่ไม่สามารถเข้าถึงด้วยความรู้เรื่องราวอย่างลึกซึ้งที่
คนไทยสามารถ... การศึกษาเรื่องราวของไทยโดยคนไทยถูกกำหนดอย่างลึกซึ้ง
ภายในชุดวาทกรรมของพวกเขา”

ยิ่งกว่านั้น ร้านต้มยำที่ประเทศมาเลเซียเป็นอาหารฮาลาลตามหลัก
ศาสนาอิสลาม เพื่อให้บริการแก่คนมาเลเซียมุสลิมที่เป็นลูกค้าหลักของธุรกิจ
นี้ ดังนั้น พ่อครัวแม่ครัวควรจะเป็นคนมุสลิม ดังนั้น การประกอบกรร้านต้มยำ
จึงถูกให้ความหมายการเป็นธุรกิจของคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจาก
ประเทศไทยทั้งคนเชื้อสายมลายูและคนไทยมุสลิม ทำให้มีการย้ายถิ่นแรงงาน
ของคนไทยเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ข้ามเส้นเขตแดนรัฐชาติ
ไทย-มาเลเซียเข้าไปทำงานในธุรกิจร้านต้มยำในประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนมาก
นายจ้างร้านต้มยำนियจ้างแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ไม่เฉพาะพวกเขาเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูที่มีชาติพันธุ์ ภาษาวัฒนธรรม
และภูมิปัญญาเดียวกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพวกเขาเป็นแรงงานต่างชาติราคาถูก
ไม่มีการจัดทำใบอนุญาตทำงานให้กับลูกจ้าง รวมถึงการเข้าเมืองผิดกฎหมายด้วย

การย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในร้านต้มยำที่ประเทศมาเลเซียนี้กลายเป็น
ส่วนหนึ่งในชีวิตของคนไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่
สี่ทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานที่เข้าไปทำงาน
ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติของคนในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ เด็กหนุ่มสาวแสวงหาโอกาสและเสรีภาพในการเดินทางเข้าไป
ทำงานในประเทศมาเลเซียจากฐานสู้รบ ประสบการณ์ของพวกเขาถูกเล่าสู่กลุ่ม
เพื่อนๆในชุมชนถึงชีวิตความเป็นอยู่ในเมืองหลวงที่ทันสมัย และการจ้างงานที่มี
รายได้ที่สูงกว่าในประเทศไทย (200-700 บาทต่อวัน) ซึ่งรายได้ต่อเดือนนั้นสูงกว่า
ผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีในเมืองไทย ข้อมูลเกี่ยวกับการไปทำงานที่ร้านต้มยำ

ผ่านเพื่อนสู่เพื่อนจึงเป็นแรงจูงใจผลักดันให้พวกเขาเข้าไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้เนื่องจากเด็กไทยเชื้อสายมลายูถูกจำกัดโอกาสทางการศึกษาและการจ้างงาน เนื่องจากพวกเขาศึกษาในโรงเรียนปอเนาะ และมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยค่อนข้างต่ำ (Liow, 2009; Klanarong, 2003) ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่นของประเทศไทย ทำให้เด็กหนุ่มสาวปวราณาที่จะเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า

2. บทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่น

เครือข่ายการย้ายถิ่นนี้เป็นการเชื่อมโยงสายใยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในร้านต้มยำ คนไทยเชื้อสายมลายูที่เคยเป็นแรงงานในร้านต้มยำ คนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นผู้ประกอบการร้านต้มยำ และคนไทยเชื้อสายมลายูที่ไม่เคยย้ายถิ่นไปทำงานในประเทศมาเลเซียในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และประเทศมาเลเซียเข้าด้วยกันโดยผ่านความสัมพันธ์ในฐานะความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อน และความเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูด้วยกัน งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับบทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นให้ความสำคัญเฉพาะกับบทบาทเชิงบวกของเครือข่ายการย้ายถิ่น (Klanarong, 2003) อย่างไรก็ตามบทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นนั้นยังมีบทบาทเชิงลบเช่นกัน การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอทั้งบทบาทเชิงบวก และบทบาทเชิงลบของเครือข่ายการย้ายถิ่นที่มีต่อแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู

2.1 บทบาทเชิงบวกของเครือข่ายการย้ายถิ่น

การวิจัยครั้งนี้ค้นพบว่า เครือข่ายการย้ายถิ่นมีบทบาทเชิงบวกที่สำคัญต่อกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซียในหลายขั้นตอนตั้งแต่ประเทศต้นทางถึงประเทศปลายทาง ทั้งก่อนการย้ายถิ่น ระหว่างการย้ายถิ่น และภายหลังการย้ายถิ่น ได้แก่ การตัดสินใจย้ายถิ่นและเลือกถิ่นปลายทาง การเรียนรู้ การเข้า-ออกพรมแดนไทย-มาเลเซีย การจัดหาที่พักอาศัย และการสร้างชุมชนในประเทศมาเลเซีย

2.1.1 การตัดสินใจย้ายถิ่นและเลือกถิ่นปลายทาง

เครือข่ายในประเทศมาเลเซียนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นและเลือกถิ่น

ปลายทางครั้งแรก การย้ายถิ่นภายในประเทศมาเลเซีย และการย้ายถิ่นกลับไปทำงานอีกครั้งหนึ่ง คนไทยเชื้อสายมลายูที่ไม่เคยย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียสามารถเลือกว่าจะอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ากับประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นสมาชิกใหม่ภายในเครือข่ายการย้ายถิ่นภายหลังที่แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจากเข้าสู่กระบวนการย้ายถิ่นครั้งแรกแล้ว ความสัมพันธ์นี้มีแนวโน้มทำให้เกิดการตัดสินใจย้ายถิ่นภายในประเทศมาเลเซียจากร้านหนึ่งสู่อีกร้านหนึ่ง หรือจากกรุงกัวลาลัมเปอร์สู่เมืองในรัฐอื่นภายในประเทศมาเลเซีย เครือข่ายการย้ายถิ่นนี้จะขยายวงกว้างไปในรัฐต่างๆของประเทศมาเลเซีย เนื่องจากการเชื่อมโยงสายใยระหว่างแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในร้านต้มยำระหว่างรัฐต่างๆเข้ากับสมาชิกในเครือข่ายที่กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศมาเลเซีย การมีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างรัฐในประเทศมาเลเซียทำให้เกิดการตัดสินใจย้ายสถานที่ทำงานระหว่างรัฐตามสายสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายมากขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการตัดสินใจย้ายถิ่นกลับอีกครั้งหนึ่งของอดีตแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ตัดสินใจกลับภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว เนื่องจากพวกเขายังคงมีสายสัมพันธ์กับแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่กำลังทำงานอยู่ในประเทศมาเลเซีย สายสัมพันธ์ทางสังคมของเพื่อนร่วมเครือข่ายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกลับเข้าสู่การเป็นแรงงานย้ายถิ่นอีกครั้งของอดีตแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูย้ายถิ่น

2.1.2 การเรียนรู้การเข้า-ออกพรมแดนไทย-มาเลเซีย

เนื่องจากแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานและ/หรือเข้าประเทศอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายประเทศมาเลเซีย รวมถึงเป็นแรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายแรงงานไทยด้วย ผู้ย้ายถิ่นใหม่จะได้รับความช่วยเหลือจากแรงงานย้ายถิ่นที่มีประสบการณ์ในการหลบหนีเข้าเมือง หรือ/และการเจรจาต่อรองเพื่อข้ามพรมแดนไปต่อเอกสารการเดินทาง (stamp passport) พวกเขานิยมใช้หนังสือเดินทางและวีซ่าผ่านพรมแดน 30 วัน ทำให้พวกเขาต้องเดินทางกลับเข้ามาด่านตรวจ

คนเข้าเมืองที่เขตแดนไทย-มาเลเซียทุกเดือน ด้านตรวจคนเข้าเมืองที่เขตแดนไทย-มาเลเซียมีหลายแห่งในแต่ละแห่งมีระดับความเข้มงวดแตกต่างกัน พวกเขาจะทำการเจรจาต่อรองในการข้ามเขตแดนไทย-มาเลเซีย เพื่อกลับเข้ามาทำงานอีกครั้ง ซึ่งเป็นการยากที่จะเข้า-ออกเขตแดนภายในวันเดียวกัน เนื่องจากผิดกฎหมาย ตรวจคนเข้าเมืองประเทศมาเลเซีย วิธีการและกระบวนการเดินทางเข้าและออกนี้จะเรียนรู้จากสมาชิกในเครือข่ายที่มีประสบการณ์ รวมถึงแรงงานที่ไม่มีเอกสารเดินทางใดๆ ก็จะเรียนรู้วิธีการข้ามเขตแดนที่ปลอดภัยผ่านเครือข่ายของพวกเขา

2.1.3 การจัดหาที่พักอาศัย การย้ายถิ่นครั้งแรกรั้วนั้น แรงงานจะได้งานก่อนที่จะเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียซึ่งที่พักอาศัยจะถูกจัดเตรียมให้กับแรงงานทุกคน ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการทำงานในร้านต้มยำ แต่เมื่อพวกเขาลาออกจากที่ทำงานนั้น หมายถึง การออกจากที่พักนั้นด้วย เมื่อแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูว่างงานในประเทศมาเลเซีย พวกเขาจะใช้เครือข่ายการย้ายถิ่นนี้เพื่อจัดหาที่พักอาศัย รวมถึงการจัดหาอาหาร จนกว่าพวกเขาจะหางานในร้านใหม่ได้ พวกเขาจึงจะย้ายเข้าไปพักอาศัยในที่แห่งใหม่ แต่ถ้าพวกเขาตกงานเป็นเวลานาน พวกเขาเลือกที่จะอยู่กับสมาชิกในเครือข่ายเพียงระยะสั้นๆ และย้ายไปพักอาศัยกับสมาชิกคนอื่นๆ ในเครือข่ายต่อไป ดังนั้นบทบาทของการจัดหาที่พักอาศัยผ่านเครือข่ายนั้น จะเกิดขึ้นเฉพาะในกรณีที่แรงงานไทยเชื้อสายมลายูว่างงานหรือตกงานในประเทศมาเลเซียเท่านั้น

2.1.4 การสร้างชุมชนในประเทศมาเลเซีย ผู้ประกอบการร้านต้มยำมีการรวมตัวกันจัดตั้งสมาคมของตัวเองขึ้นอย่างเป็นทางการด้วยการจดทะเบียนเป็นสมาคมถูกต้องกฎหมายประเทศมาเลเซีย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการ แต่เป็นการปกป้องสิทธิผลประโยชน์ของผู้ประกอบการมากกว่าสิทธิของแรงงาน ในกรณีที่แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูถูกจับในข้อหาเป็นแรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานทางสมาคมนี้จะเป็นผู้เจรจาต่อรองกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง นอกจากสมาคมต้มยำแล้ว แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูยังได้สร้างชุมชนของตนเองขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการ ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น โดยมีการจัดการแข่งขันฟุตบอลของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในร้านต้มยำ

เป็นประจำทุกปี ซึ่งเรียกว่า Tom Yum Cup และมีการจัดการแข่งขัน Tom Yum Soccer League เป็นประจำทุกสัปดาห์ กิจกรรมของชุมชนแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูนี้สามารถรวบรวมแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในร้านต้มยำจากทั่วกรุงเทพมหานครไปเข้าร่วมการแข่งขันเป็นจำนวนมากในแต่ละครั้ง การจัดแข่งกีฬาแบบนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่นันทนาการเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการสร้างชุมชน และขยายความสัมพันธ์ของบุคคลภายในกลุ่มแรงงานไทยเชื้อสายมลายูอย่างต่อเนื่อง

2.2 บทบาทเชิงลบของเครือข่ายการย้ายถิ่น

บทบาทเชิงลบของเครือข่ายการย้ายถิ่นไม่ได้ถูกพิจารณาในงานวิจัยการย้ายถิ่นที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าเครือข่ายการย้ายถิ่นจะมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ แต่เครือข่ายนี้ก็ส่งผลเชิงลบต่อผู้ย้ายถิ่นที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายเช่นกัน การศึกษาบทบาทเชิงลบที่เกิดจากการเครือข่ายการย้ายถิ่นจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นต่อกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า บทบาทเชิงลบของเครือข่ายการย้ายถิ่น ได้แก่ การจำกัดโอกาสในการย้ายถิ่นภายในประเทศมาเลเซีย การจำกัดความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร การจำกัดโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพ การจำกัดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น และการใช้ยาเสพติดภายในเครือข่าย

2.2.1 การจำกัดโอกาสในการย้ายถิ่นภายในประเทศ

มาเลเซีย เนื่องจากแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ย้ายถิ่นครั้งแรกที่ได้รับความช่วยเหลือจากนายจ้างซึ่งมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบผิวเผิน (weak ties) การเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวทางสายโลหิตนั้น ทำให้เกิดเป็นบุญคุณที่บุคคลนั้นให้ความช่วยเหลือในการเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย เมื่อเข้าสู่กระบวนการย้ายถิ่นแล้ว แรงงานเหล่านี้จะรับทราบข้อมูลถึงความต้องการแรงงานในตลาดแรงงาน และสวัสดิการการจ้างงาน และเงื่อนไขในการทำงานที่แตกต่างกันระหว่างสถานที่ทำงาน แต่สำหรับแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้ามาทำงานผ่านความสัมพันธ์แบบผิวเผินที่ไม่ใช่ญาติจะถูกจำกัดโอกาสในการย้ายสถานที่ทำงานภายในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากพวกเขามีความคิด/สำนึกเรื่องบุญคุณต่อนายจ้างที่ให้ความช่วยเหลือในการย้ายถิ่นครั้งแรก และนายจ้างก็ใช้ความ

เป็นญาติเสมือน (fictive kinship) ในการดูแลแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู เพื่อควบคุมลูกจ้าง เช่น นายจ้างคนไทยเชื้อสายมลายูใช้ความสัมพันธ์ที่มีต่อแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในฐานะคนร่วมหมู่บ้าน และชาติพันธุ์เดียวกันเสมือนพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว แต่สวัสดิการ และค่าจ้างแรงงานของนายจ้างคนไทยเชื้อสายมลายูต่ำกว่านายจ้างคนมาเลเซียเชื้อสายมลายู แรงงานที่ย้ายถิ่นครั้งแรกกับนายจ้างที่มีความสัมพันธ์แบบผิวเผินจึงถูกจำกัดโอกาสในการย้ายถิ่นไปทำงานสถานที่อื่นในประเทศมาเลเซีย

2.2.2 การจำกัดความเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูรับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งงานจากเครือข่ายของพวกเขา เพื่อแสวงหาแหล่งงานที่ดีกว่าโดยเฉพาะวัยรุ่นผู้ชาย ข้อมูลเกี่ยวกับงานและนายจ้างจะถูกส่งผ่านจากสมาชิกในเครือข่าย และจากเพื่อนสู่เพื่อนในเครือข่าย ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน รายได้ สวัสดิการ และนายจ้าง ซึ่งบ่อยครั้งข้อมูลที่ส่งผ่านภายในเครือข่ายขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่จากเพื่อนสู่เพื่อนที่มีความสัมพันธ์แบบผิวเผิน (weak ties) ข้อมูลที่ส่งผ่านจากเพื่อนสู่เพื่อนในเครือข่ายทำให้แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูอาจถูกนายจ้างหลอกลวง เพราะพวกเขาไม่มีสมาชิกในเครือข่ายที่กำลังทำงานในร้านแห่งนั้น แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ได้งานในร้านต้มยำที่ดีส่วนมากมาจากการใช้สมาชิกในเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์แบบแน่นแฟ้น (strong ties) และสมาชิกเครือข่ายคนนั้นทำงานหรือเคยทำงานที่นั่นมาก่อนในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นการรับประกันความเสี่ยง และการหลอกลวงของนายจ้าง

2.2.3 การจำกัดโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพ เมื่อเด็กหนุ่มสาวเข้ามาสู่การทำงานเป็นแรงงานในร้านต้มยำแล้ว พวกเขาจะเริ่มเรียนรู้ทักษะการทำงานโดยเริ่มจากการเป็นเด็กล้างจานพัฒนาไปสู่การเป็นพ่อครัวแม่ครัว ซึ่งได้รับค่าจ้างที่มากกว่าตำแหน่งอื่นๆ ทั้งนี้พวกเขาต้องใช้เวลาในการพัฒนาทักษะความสามารถในการเป็นพ่อครัวแม่ครัวนานพอสมควร คนไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในร้านต้มยำถูกจำกัดโอกาสในการเรียนรู้ทักษะในการประกอบอาชีพอื่นๆ เช่นกัน เมื่อพวกเขาต้องการย้ายถิ่นกลับประเทศไทยทักษะที่พวกเขาเรียนรู้มานั้นไม่สามารถนำกลับมาใช้ประกอบอาชีพที่จังหวัด

ชายแดนภาคใต้ได้ เนื่องจากทักษะการทำอาหารในร้านต้มยำที่พวกเขาเรียนรู้ในประเทศมาเลเซียไม่ได้รับความนิยมจากคนในท้องถิ่น ลักษณะของอาหารในร้านต้มยำมีความแตกต่างจากอาหารมาเลย์พื้นเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การจำกัดโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูนี้เป็นส่วนหนึ่งทำให้แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ต้องยุติการย้ายถิ่นกลับไปทำงานเกษตรกรรมในบ้านเกิดเหมือนเดิม หรือผันตัวเองเป็นผู้ประกอบการร้านต้มยำในประเทศมาเลเซียแทนการเป็นแรงงานรับจ้างรายวันหรือรายเดือน

2.2.4 การจำกัดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์กับ

คนท้องถิ่น แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนไทยเชื้อสายมลายูด้วยกันทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวภายในระดับบุคคล และชุมชนซึ่งทำให้มีความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดการจำกัดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนท้องถิ่นในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากพวกเขามีความสำนึกถึงความเป็นคนไทยเชื้อสายมลายูจากแผ่นดินไทยร่วมกัน และจำแนกตัวตนแตกต่างจากคนมาเลเซียเชื้อสายมลายูด้วยการมีสัญชาติที่แตกต่างกันระหว่างสัญชาติไทย และสัญชาติมาเลเซียจากการใช้หนังสือเดินทางข้ามพรมแดน และในฐานะที่เป็นแรงงานผิดกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่ไม่มีสิทธิใดๆ ในการเป็นพลเมืองประเทศมาเลเซีย ทำให้พวกเขามีการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มคนไทยเชื้อสายมลายูที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน ซึ่งเป็นการจำกัดการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนมาเลเซีย

2.2.5 การใช้ยาเสพติด แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู

เพศชายบางส่วนมีปัญหการใช้ยาเสพติด ยาเสพติดถูกส่งผ่านมาจากเครือข่ายแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูพวกเดียวกัน พวกเขาเข้าถึงแหล่งจำหน่ายยาเสพติดและร่วมเสพยาเสพติดกับกลุ่มเครือข่ายของพวกเขา ซึ่งเครือข่ายผู้ใช้นั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการย้ายถิ่นเช่นกัน การมีเครือข่ายและการสร้างเครือข่ายในประเทศมาเลเซียของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูวัยรุ่นเพศชายกลุ่มนี้จึงมีความสัมพันธ์ต่อการใช้ยาเสพติด ทั้งนี้รวมถึงการสร้างเครือข่ายผ่านกิจกรรมฟุตบอลของชุมชนที่เป็นการรวมแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูเพศชายที่มากที่สุด

ในประเทศมาเลเซีย ผู้ใช้ยาจะรู้จักกันผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมภายในระดับกลุ่ม และชุมชนแรงงานด้วยกัน ซึ่งเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงผู้ใช้ยาเข้าด้วยกัน การมีเครือข่ายการย้ายถิ่นแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เชื่อมโยงสายใยความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายู เข้ากับผู้ที่เคยย้ายถิ่น คนไทยเชื้อสายมลายูที่เป็นผู้ประกอบการร้านต้มยำ และผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับประเทศมาเลเซียเข้าด้วยกัน รวมถึงการเชื่อมโยงสายใยความสัมพันธ์ภายในประเทศมาเลเซียเป็นการอำนวยความสะดวก และให้ประโยชน์ต่อแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูเป็นอย่างยิ่งในทุกขั้นตอนของกระบวนการย้ายถิ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Klanarong (2003) ที่ค้นพบว่า แรงงานย้ายถิ่นหญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางทำให้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานและเงื่อนไข และช่วยเหลือในการเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย และระหว่างการทำงานในประเทศมาเลเซียซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของเครือข่ายทางสังคมที่มีความสำคัญต่อทุกขั้นตอนของการย้ายถิ่น แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ค้นพบว่าบทบาทของเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงสายใยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายทั้งในถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทางเป็นกลไกที่มีคุณค่าต่อกระบวนการย้ายถิ่นทั้งก่อนการย้ายถิ่น ระหว่างการย้ายถิ่น และหลังการย้ายถิ่น ถ้าปราศจากเครือข่ายการย้ายถิ่น แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจะไม่สามารถในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย เพื่อไปทำงานในร้านต้มยำ รวมถึงการดำเนินชีวิตในประเทศมาเลเซีย การย้ายถิ่นของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในร้านต้มยำประเทศมาเลเซียมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายตลอดกระบวนการย้ายถิ่นทั้งในประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย เนื่องจากเครือข่ายมีบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย และบทบาทของเครือข่ายนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะเชิงบวกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทเชิงลบที่เกิดจากการใช้และเข้าถึงของเครือข่าย

บทสรุป

การมีเครือข่ายระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียทำให้มีกระแสการย้ายถิ่นแรงงานของคนไทยเชื้อสายมลายูเป็นจำนวนมากเข้าสู่ตลาดแรงงานในธุรกิจร้านต้มยำของผู้ประกอบการคนไทยเชื้อสายมลายู และคนมาเลเซียเชื้อสายมลายู ธุรกิจร้านต้มยำเป็นต้นกำเนิดของเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียซึ่งก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย และมีการขยายวงกว้างออกไป ตามการขยายตัวของธุรกิจร้านต้มยำซึ่งก่อให้เกิดความต้องการแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูเพื่อเป็นแรงงานในธุรกิจร้านอาหารชาติพันธุ์ที่ใช้ความเป็นไทยในการประกอบร้านอาหารไทยฮาลาลในประเทศมาเลเซีย ธุรกิจร้านต้มยำในประเทศมาเลเซียจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีต่อการย้ายถิ่นของคนไทยเชื้อสายมลายูเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากเครือข่ายการย้ายถิ่นมีบทบาทที่หลากหลายในการสนับสนุนและส่งเสริมการย้ายถิ่น ทั้งก่อนการย้ายถิ่น ระหว่างการย้ายถิ่น และหลังการย้ายถิ่น รวมถึงมีบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูในประเทศมาเลเซีย เครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในร้านต้มยำในประเทศมาเลเซียสามารถอธิบายสาเหตุของการที่มีการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซียที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และไม่มีที่สิ้นสุด เพราะการมีเครือข่ายการย้ายถิ่นเป็นกลไกที่มีคุณค่าต่อกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย และมีบทบาทสำคัญหลากหลายต่อกระบวนการย้ายถิ่น ถ้าปราศจากเครือข่ายการย้ายถิ่น แรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูไม่สามารถเชื่อมโยงการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทยเข้ากับประเทศมาเลเซียได้ด้วยกันได้

อย่างไรก็ตามนักวิชาการควรตระหนักถึงบทบาทเชิงลบที่มีต่อการใช้เครือข่ายเช่นกัน การใช้เครือข่ายนี้ยังมีบทบาทเชิงลบต่อสมาชิกเครือข่ายเช่นกัน คนไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียควรอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์แบบแน่นแฟ้น (strong ties) ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย เนื่องจากมีความปลอดภัย และความน่าเชื่อถือมากกว่าความสัมพันธ์แบบผิวเผิน (weak ties)

ที่อาจมีโอกาสดังกล่าวเกิดผลกระทบเชิงลบที่มีต่อการใช้เครือข่าย นอกจากนั้น บทบาทของเครือข่ายการย้ายถิ่นนี้ทำให้รัฐบาลไทยและมาเลเซียไม่สามารถควบคุมการย้ายถิ่นเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานคนไทยเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเด็นที่รัฐบาลทั้งสองประเทศต้องหาวิธีการแก้ไขและจัดการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชิดชนก ราฮิมมูลา. (2551). **แนวทางการจัดสวัสดิการการกำหนดค่าธรรมเนียมที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทยผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกต้องตามกฎหมาย, ใน รายงานการประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, วันที่ 5 กรกฎาคม 2551. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี**
- Berg, B. L. (2004). **Qualitative research methods for the Social Sciences.** Boston: Allyn and Bacon.
- Fetterman, D. M. (1998). **Ethnography: Step by step.** California: Sage.
- Gurak, D.T. and Caces, F. (1992). Migration networks and the shaping of migration systems, in M. Kritz, L.L. Lim and H. Zlotnik (ed.), **International migration systems A global approach.** Oxford: Clarendon Press.
- Klanarong, N. (2003). **Female international labour migration from Southern Thailand.** PhD. Thesis, Department of Geographical and Environmental Studies. Adelaide: University of Adelaide.
- Liow, J.C. (2009). **Islam, Education, and Reform in Southern Thailand: Tradition and Transformation.** Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

- Massey, D.S., Alarco'n, R., Durand, J. and Gonza'lez, H. (1987). **Return to Azlan: The social Process of international migration from western Mexico.** Berkeley: University of California Press.
- Massey, D.S, Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., and Taylor, J.E. (1998). **Worlds in motion: Understanding international migration at the end of the millennium.** New York: Oxford University Press.
- Muhamed, K. and Chantavanich, S. (2001). 'Thai Migrant Workers in Malaysia', in S. Chantavanich, A. Germershausen, S. Laodumrongchai, J. Chotipanich and S. Prachason (eds.). **Thai migrant workers in East and Southeast Asia: The prospects of Thailand's migration policy in the light of the regional economic recession: Conditions in destination countries,** Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok: pp119-128.
- Sarantakos, S. (2005). **Social research.** New York: Palgrave Macmillan.
- Winichakul, T. (1994). **Siam mapped: A history of the Geo-Body of a Nation.** Honolulu: University of Hawaii Press.